

Anarkistiskt föräldraskap (1): Makten

Zomia

2018-01-12

Som övertygad anarkist och tonårsförälder finns det många anledningar till maktkritisk reflektion. Det finns en ofrånkomlig, grundläggande ojämlikhet i föräldraskapet, biologiskt eller ej. Fördelningen av status, inflytande, resurser och styrka väger självklart över åt föräldrarnas/föräldrarnas sida. Så är det möjligt för föräldrar att vara anarkister i praktiken, utöva en frihetlig omsorg och främja barnens utveckling mot autonomi? Eller är anarki och föräldraskap oförenligt?

Idag hörs inte sällan röster som bekymrar sig över att barnen styr och ställer. Föräldrar kan framställas som mer eller mindre handfallna och maktlösa. Barnen skäms bort och får allt de pekar på, föräldrar vågar inte säga emot, det är ingen ordning och reda. Det krävs mer disciplin, tydligare regler, hårdare tag.

Känns det igen? Det är maktens språk. Å ena sidan kraven på hårdare tag, å andra sidan frånsägandet av ansvar. Makten som offer.

Att det finns en ojämlikhet mellan barn och föräldrar (eller för den delen över lag mellan barn och vuxna), betyder inte att föräldrar måste uppträda som maktthavare och härskare. Anarki betyder inte total jämlikhet i allt, utan en frånvaro av härskare och auktoriteter med rätt att styra över andra. Någon mall för ett anarkistiskt föräldraskap varken kan eller vill jag försöka leverera, men jag vill helt kort försöka peka på några potentiella spänningar mellan ett frihetligt och ett auktoritärt föräldraskap:

Regler och relation

Auktoritära system fokuserar ofta på lydnad, regler, förbrytelser och bestraffning. Vissa anser sig ha rätt att ge order, formulera och uttolka lagar och regler, och bestraffa de som bryter mot regler eller normer. I en sund, frihetlig relation eller gemenskap däremot premieras ett ömsesidigt lyssnande och respekt. Relationer mellan barn och vuxna är inget undantag. Alla barn, även de nyfödda, kommunicerar sina behov och önsksningar. Föräldern försöker optimalt lyssna, tolka och respondera på dessa signaler på lämpligt sätt. Och det är samtidigt viktigt att även den vuxna värnar om en egen integritet, och vägleder barnet allt eftersom det växer i att få syn på och förhålla sig till andras behov.

Ett barn som lär sig att världen styrs av kantiga, bestraffande och abstrakta regelsystem kommer som vuxen gissningsvis att bli lättare att kontrollera än det barn som lär sig kommunicera med och förhålla sig till andra som personer i ett ömsesidigt utbyte. Det betyder så klart inte att det är dåligt med rutiner eller tydlighet. Som anarkister vet vi ju bättre än att likställa anarki med oönskat kaos.

Styrning och stöd

Auktoritärt ledarskap har dels en vision för den eller det som ska ledas och saknar samtidigt en grundläggande respekt för den andres autonomi och delvis oförutsägbara utvecklingspotential. Att föräldrar påverkar barn och bidrar i hög utsträckning till om och hur de kommer att tänka, leva och känna är givet. Miljö påverkar, och de betydelsefulla vuxna som finns runt ett barn sätter givetvis alltid starka avtryck. Det finns därför till exempel ingen politiskt eller religiöst neutral ”uppföstran”. Att försöka avsäga sig det ansvar som detta innebär är också en påverkan. Det finns många situationer där föräldrar måste fatta beslut i barnets ställe innan barnet har utvecklat en förmåga att tillräckligt överblicka situationer och gå sin egen väg. Men att driva någon i en viss riktning eller pressa någon in i en mall utan hänsyn till den andres integritet är inte förenligt med frihetlig påverkan, inte heller när det gäller barn.

Anarkistiska föräldrar vill, antar jag, ha barn som både vill och vågar säga emot makten och göra motstånd när det behövs. Föräldrar och andra vuxna kan, istället för att uppträda som chefer och poliser, genom lyhördhet stödja att barnet utvecklar dessa förmågor, snarare än att bidra till att den egna viljan bryts och hämmas. Om detta ska vara trovärdigt behöver det också gälla i förhållande till den ungas politiska eller religiösa inriktning.

Kärnfamiljen och patriarkatet

En uppföstran i en patriarkal miljö är generellt sett ett viktigt hinder som står i vägen för människor att utveckla sunda, anti-auktoritära livshållningar och praktiker. Patriarkatet önskar producera hårda och distanserade Män som är inställda på att lyda eller dominera, och empatiska och omsorgsinriktade Kvinnor inriktade på underordnad. Det är en truism att barn imiterar, att de lär sig i första hand av att ta efter roller och beteenden, snarare än de budskap som levereras.

En mycket god mylla för en patriarkal föstran är en isolerad kärnfamilj med en mamma och en pappa som lever nära traditionella könsnormer. En vettig frihetlig grundinställning kanske kan vara att allt som på ett tryggt sätt kan bädda in föräldraskap i en miljö som utmanar detta är positivt: samkönade relationer, kollektivboende, könsroller och arbetsfördelning påverkade av queerperspektiv och feministisk analys. Och den uppgiften varken kan eller bör enbart föräldrarna ta, hur andra betydelsefulla vuxna och unga agerar runt om kring är centralt.

Är det svårt att vara förälder?

Det ska understrykas att det inte är lätt att vara förälder, i synnerhet inte i ett samhälle med mycket så mycket ensamhet, alienation, stress och press. Misslyckandena är otaliga. En del av dem beror på det system vi lever under, andra hade kunnat undvikas. Men det är inget skäl att ge upp ambitionerna eller att avfärda sina frivilliga impulser från en så pass central del av livet. Och om det är svårt att vara förälder så är det kanske ännu svårare att vara barn.

Anarchist Archive

anarchist-archive.org · anarchist-archive@riseup.net